

Roadmap Civic Social Media

Bouwen aan een veilig en vertrouwd,
verantwoord, en soeverein socialmedialandschap

MAY 2025

PUBLIC SPACES, PUBHUBS, CIVIC INTERACTION DESIGN RESEARCH GROUP

DEFINITIE

Civic social media zijn digitale platforms waarop **leden van gemeenschappen veilig en vertrouwd** met elkaar kunnen communiceren, samenwerken en informatie uitwisselen.

Deze platforms worden op **verantwoorde wijze ontwikkeld**, gebaseerd op **publieke waarden**.

Ze worden **op soevereine wijze beheerd** door organisaties en initiatieven met een **maatschappelijke doelstelling**.

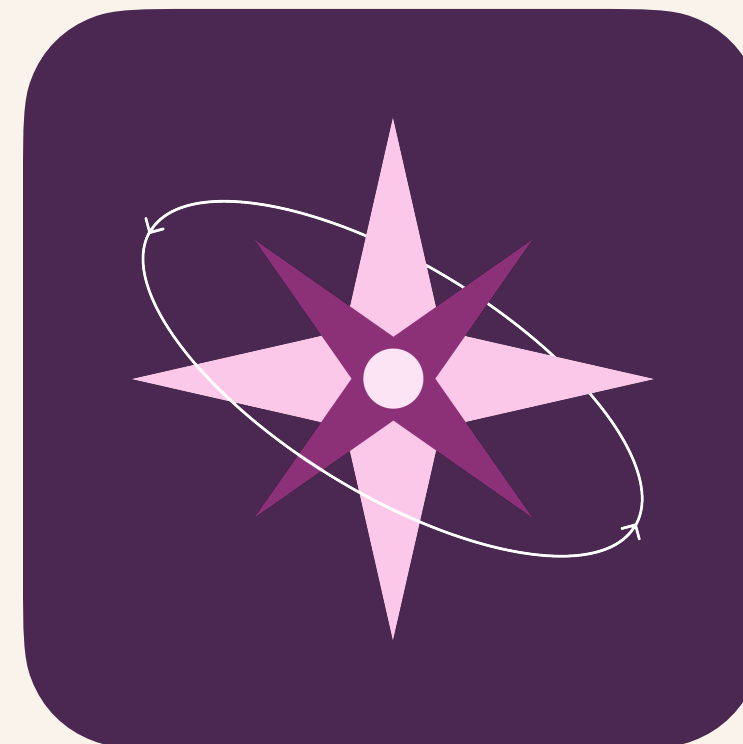
Kernwaarden

**GEMEENSCHAPS-
GERICHT**

**VEILIG EN
VERTROUWD**

VERANTWOORD

SOEVEREIN

**DIVERS
ECOSYSTEEM**

Gemeenschapsgericht

Civic social media richten zich op gemeenschappen waarvan de leden met elkaar willen communiceren, en waarin het welzijn van de gemeenschap en haar leden voorop staat. Civic social media worden niet geoptimaliseerd voor individuele gebruikers, maar ontworpen voor samenwerken, dialoog, uitwisseling en communicatie in collectieven en gemeenschappen.

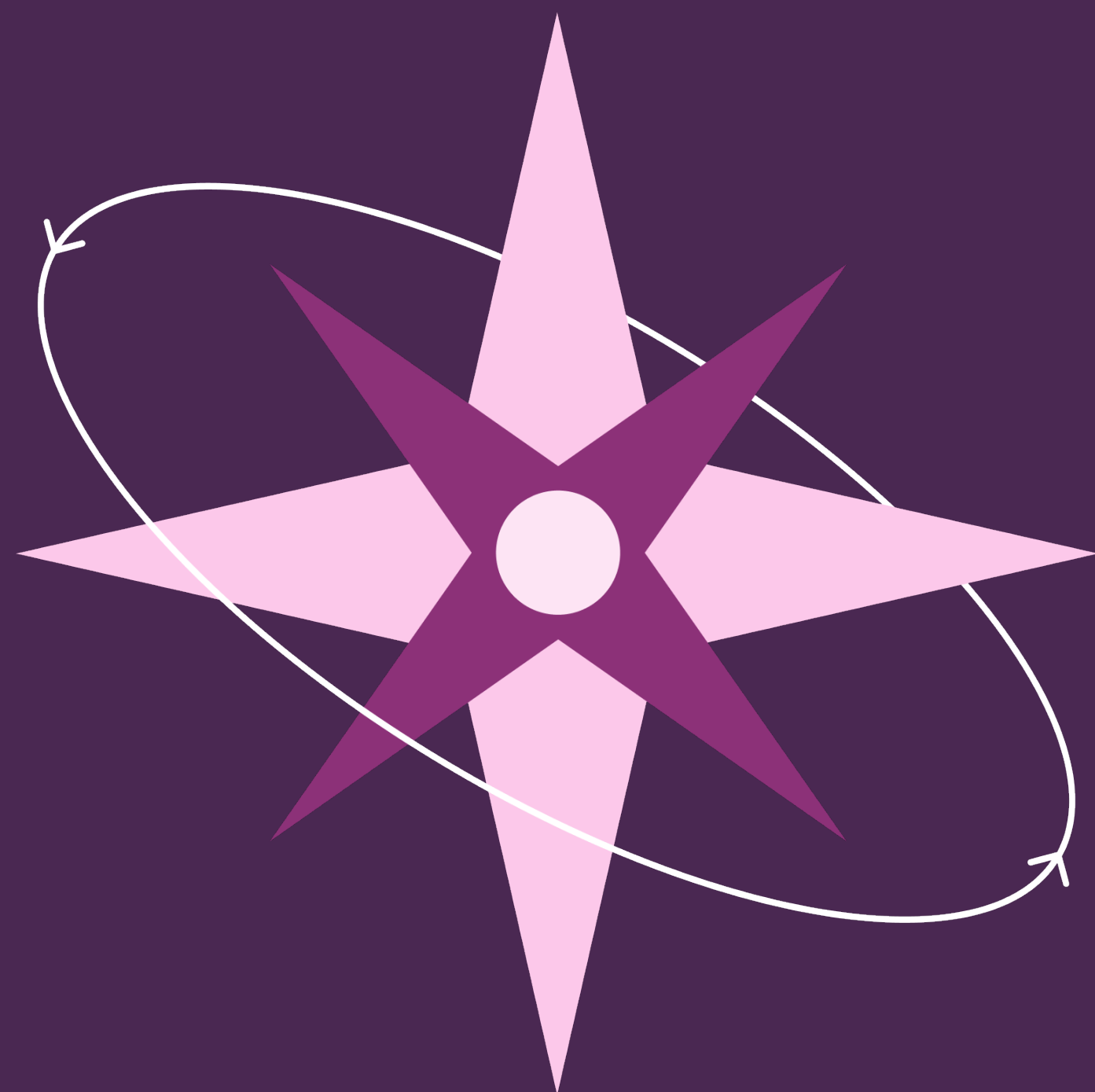
Veilig en Vertrouwd

Op civic socialmediaplatforms moeten deelnemers zich thuis kunnen voelen.

Je kunt er zijn wie je wilt zijn en er heerst een cultuur van respectvolle omgang met elkaar.

Je gegevens en identiteit worden beschermd, en er zijn mechanismen om de verspreiding van desinformatie tegen te gaan.

KERNWAARDEN

Verantwoord

Civic social media worden ontworpen op basis van publieke waarden: autonomie, openheid, transparantie, soevereiniteit, de mens centraal, duurzaam. In de inrichting en het beheer gaat maatschappelijk belang altijd voor commercieel belang.

Soeverein

Civic social media worden ontwikkeld en beheerd door gemeenschappen zelf, of door een organisatie of bedrijf met een maatschappelijk doel die zich vanuit haar missie wil inzetten voor een of meerdere gemeenschappen of collectieven.

Deze beheersorganisaties dragen verantwoordelijkheid voor de borging van publieke waarden op het platform en leggen daarover verantwoordelijkheid af.

Ecosysteem

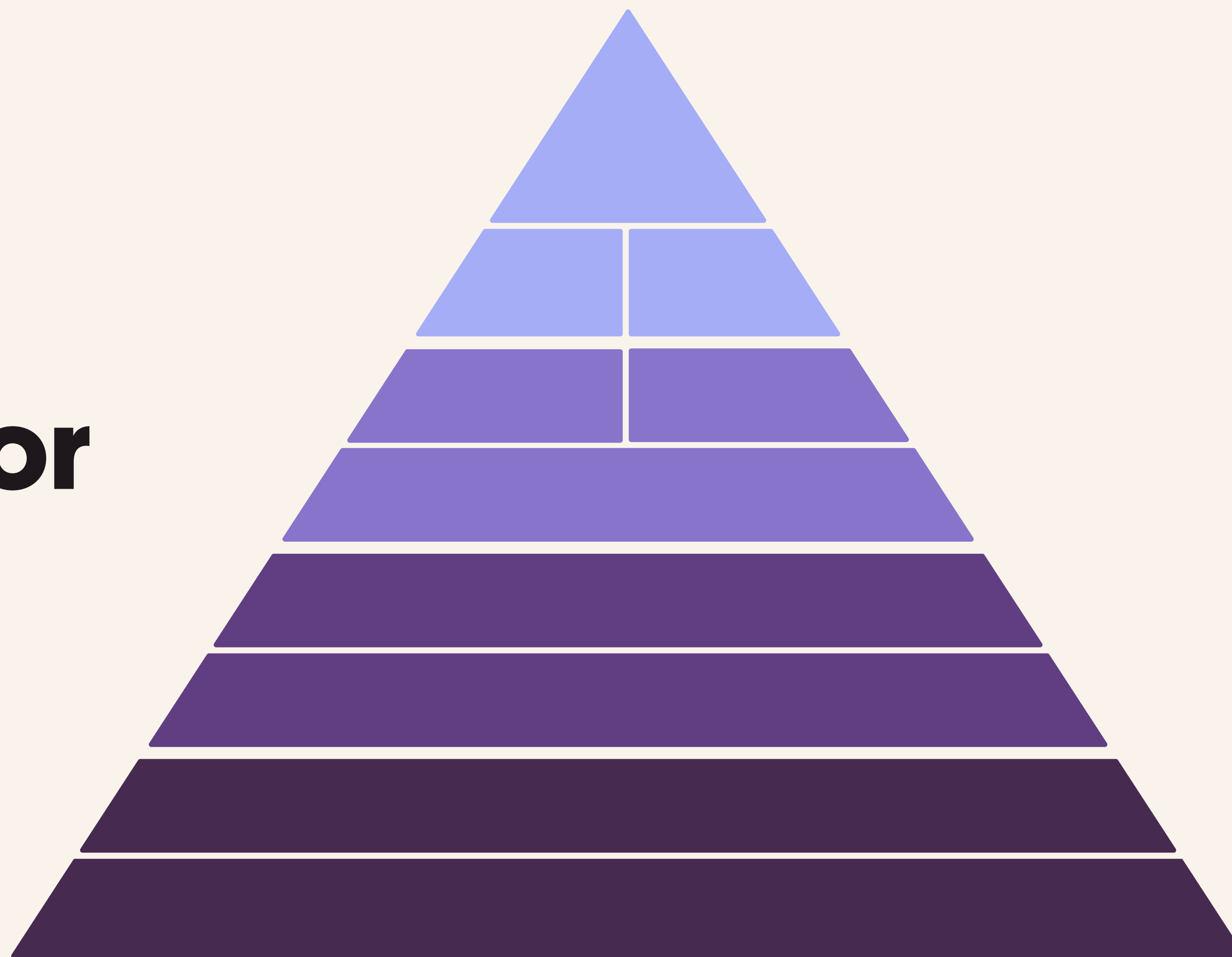
Civic social media maken deel uit van een breder, onderling verbonden medialandschap.

Civic social media bestaat uit een reeks aan initiatieven, toegespitst op de behoeften van specifieke gemeenschappen en organisaties.

Om maatschappelijke impact te maximaliseren, kiezen ze ervoor om op elkaar voort te bouwen doordat ze open source zijn ontworpen en onderliggende protocollen met elkaar delen.

Een routekaart voor Civic Social Media

Hoe creëren we een omgeving
waarin civic social media
kunnen floreren?

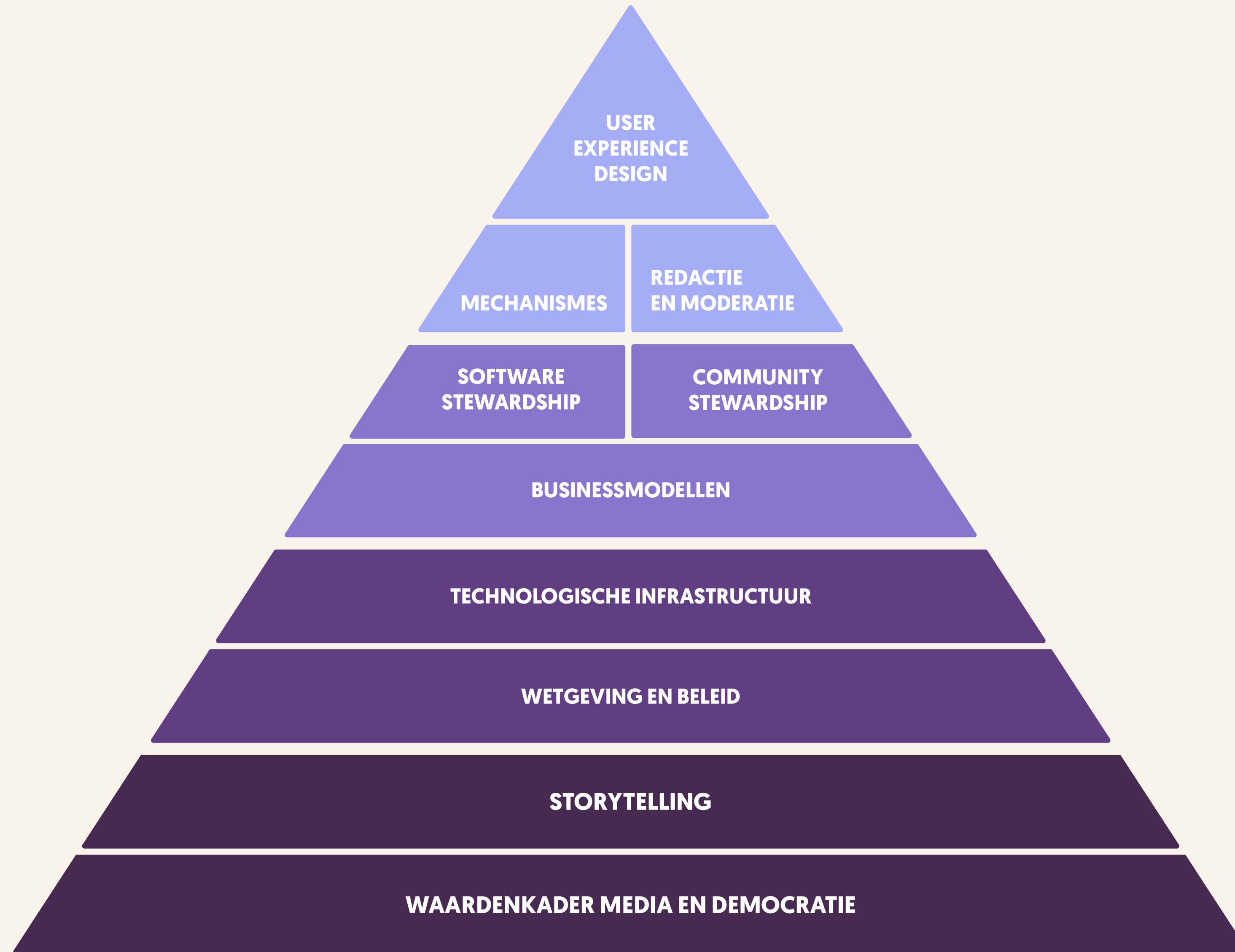

Applicatie

Organisatie

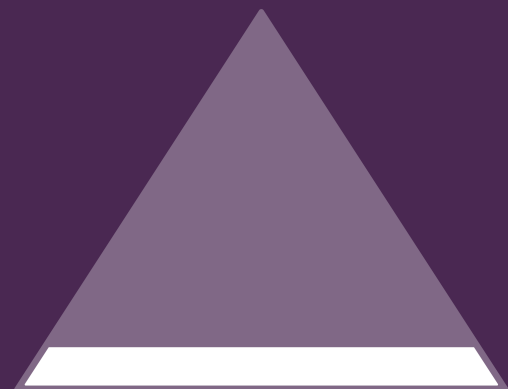
Systemen

Cultuur

Cultuur

Waardenkader media en democratie

KEY DRIVERS

Bewustwording: steeds meer aandacht en bewijs voor de negatieve invloed van big-tech-platforms

OPGAVEN

Gronden civic social media in theorieën over democratie, media en beleid

Verdieping van waardenkaders: veiligheid, toegankelijkheid, openheid, inclusiviteit

Doorontwikkeling gedeeld begrippenkader civic social media met randvoorwaarden: regelgeving, voorwaarden, financiering

Cultuur

Storytelling

KEY DRIVERS

Maatschappelijk debat over sociale media, big tech en democratie

Aandacht voor alternatieven als Signal, BlueSky en Make Socials Social Again

Cultuur

Storytelling

OPGAVEN

Gerichte lobby richting beleidsmakers, financiers en maatschappelijke organisaties

Versterken rol overheden als partner en voorbeeld

Activeren netwerken zoals bibliotheken, scholen, omroepen als ambassadeurs

Richtlijnen voor organisaties: welke social media voor welke doelen en voorwaarden

Brede burgerbeweging voor gebruik en bekendheid civic social media

Cultuur

Storytelling

OPGAVEN

Showcases en best practices voor bijdragen aan
publieke doelen

Systemen

Wetgeving en beleid

KEY DRIVERS

Europese regelgeving (AVG, DSA, AI) als momentum voor publieke waarden en digitale soevereiniteit

Andere rol overheid: van regulator naar actieve stimulator digitale publieke infrastructuur

Systemen

Wetgeving en beleid

OPGAVEN

Visie op rol overheid in digitale publieke infrastructuur, inclusief civic social media

Verbinden met beleid rond veiligheid, soevereiniteit, welzijn, media en communicatie

Wettelijk fundament voor financiering: analogie met kijk- en luistergeld, wegenbelasting.

In kaart brengen relevante en ontbrekende wetgeving, inclusief niveau van inrichting

Beleid op deelonderwerpen: digitale identiteiten, interoperabiliteit

Systemen

Wetgeving en beleid

OPGAVEN

Bescherming kinderen en jongeren op socialmediaplatforms

Visie op toezicht: meningsuiting, discriminatie, hate speech, des/misinformatie

Doorontwikkeling aanbestedingsrecht: overheidstaken en belemmerende regels

Doorontwikkeling subsidie- en financieringsvoorwaarden voor publieke organisaties

Juridisch kader voor nieuwe organisatievormen: publieke waarden verankeren (bijv. steward ownership)

Systemen

Technologische infrastructuur

KEY DRIVERS

Bewustwording: technologische infrastructuur grotendeels in buitenlandse handen

Ontwikkeling Europese/nationale (open source) alternatieven: cloud, digitale identiteiten

Systemen

Technologische infrastructuur

OPGAVEN

Versterken discussie en plannen voor publieke digitale infrastructuur en civic social media

Rol overheid in faciliteren van soeverein internet

Ontwikkelen interoperabiliteit: netwerken, protocollen, afspraken, techniek

Consolidatie en ontwikkeling trusted identity management: DigID, Yivi, Apple/Google ID, Datakluis

Verder uitwerken overheidsrol in infrastructuur: netwerken, identity management, dataportabiliteit

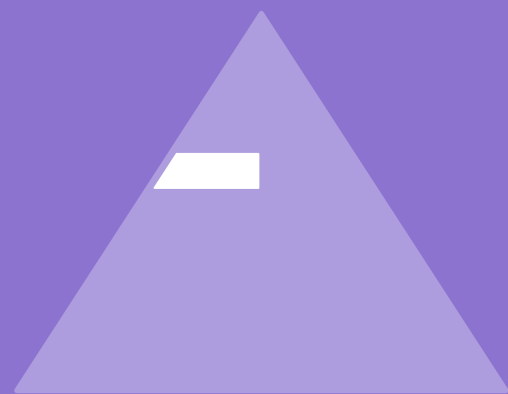
Organisatie

Software stewardship

KEY DRIVERS

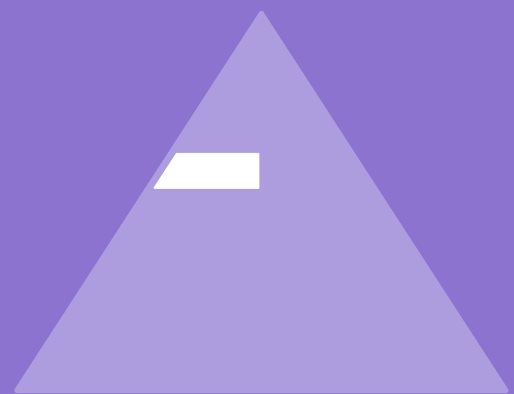
Wereldwijde initiatieven civic social media, vaak open source (PubHubs, Decidim, Pol.is, Mastodon)

Bekostiging en beheer als organisatorische vraagstukken vol op in ontwikkeling

Organisatie

Software stewardship

OPGAVEN

Experimenteren met organisatie-, ontwikkel- en stewardshipmodellen voor publieke waarden

Inrichten ondersteuningsstructuur: onderhoud, innovatie, open source, helpdesk

Ontwikkelen governance-structuren: publieke verantwoording, gebruikersparticipatie

Toezicht op naleving basisprincipes: keurmerken, trainingen, ondersteuning (NVJ, CvdM)

Ontwikkelen ecosysteem: bedrijven voor hosting, ontwerp en implementatie civic social media

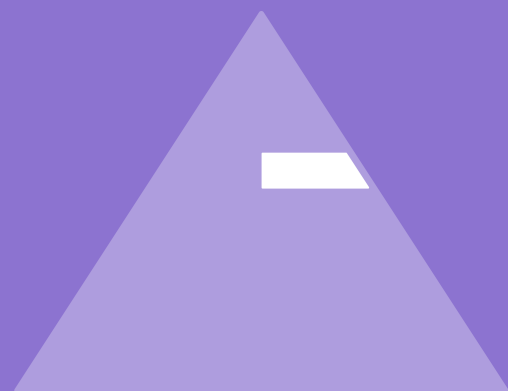
Organisatie

Community stewardship

KEY DRIVERS

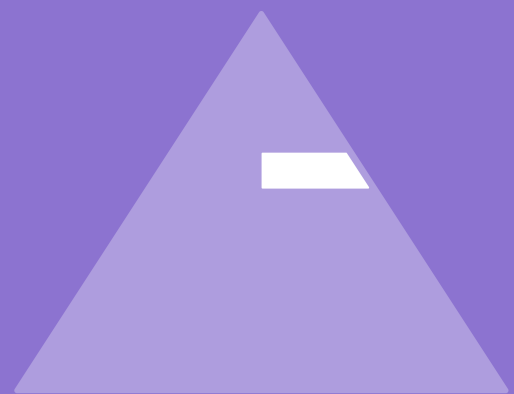
Behoefte aan publieke waarden gebaseerde
communicatieplatforms en kennis over
platformbeheer

AI als moderatie-instrument; aandacht voor algoritmen
en ingebakken vooroordelen

Organisatie

Community stewardship

OPGAVEN

Strategieën voor socialmediainpassing, capaciteit en competenties voor moderatie en community management

Handleidingen voor community-stewardship; ontwikkeling civic social media canvas

Organisatiestructuur voor publieke waarden en afstemming met gemeenschappen

Professionele protocollen: redactiestatuten, moderatieregels, trainingen, attitudes

Inpassing civic social media in bredere organisationele processen

Applicatie

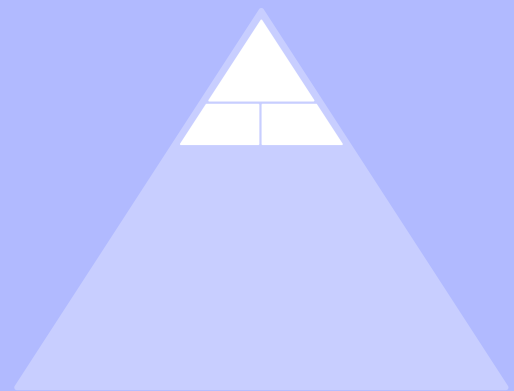
User experience design

Redactie & Moderatie

Mechanismes

KEY DRIVERS

Internationale gemeenschap rond civic social media;
nadruk op technologisch ontwerp, meer aandacht
nodig voor gebruikerservaring

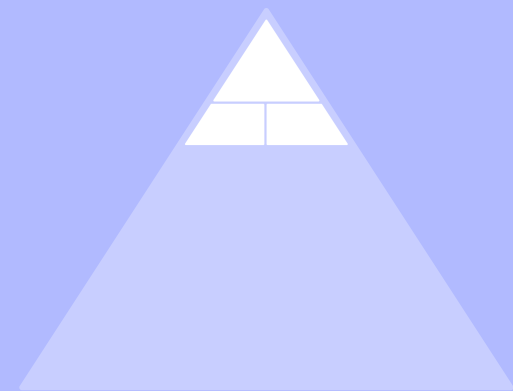

Applicatie

User experience design

Redactie & Moderatie

Mechanismes

OPGAVEN

Versterken ontwerp kwaliteit en UX civic social media

Ontwerpbenaderingen voor collectiviteit, samenwerking en verbondenheid; rol voor ontwerpopleidingen

Nieuwe mechanismes en informatie-architectuur; filters, algoritmes, balans individueel–collectief

Patronen voor curatie, selectie en filtering; personaliseren en verbinden

Gebruiksvriendelijke onboarding en login; attribute-based authenticatie

Applicatie

User experience design

Redactie & Moderatie

Mechanismes

OPGAVEN

Patronen voor zichtbaarheid van mensen en informatie

Leeftijdsgrenzen en ouderlijk toezicht voor jongere gebruikers

Relatie online–offline interactie, bijv. KennisCloud

Van memo's naar demo's: concrete toepassingen, bijvoorbeeld mentale gezondheid

COLOFON & VERANTWOORDING

Deze routekaart komt voort uit een samenwerking tussen het [Lectoraat Civic Interaction Design](#) aan de Hogeschool van Amsterdam, [PubHubs](#), [Public Spaces](#), de gemeente Amsterdam en de Universiteiten van Nijmegen en Utrecht rond het ontwikkelen van een UX-design en Use Cases voor PubHubs. Dit onderzoek is mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van het [SIDN-fonds](#). Voor de ontwikkeling van de Routekaart was Public Spaces in de lead.

De thema's in deze routekaart zijn voortgekomen uit desk research naar recente ontwikkelingen op het gebied van social media en het bredere [ontwerpende onderzoekstraject](#) van de HvA naar de User Experience en Use Cases voor PubHubs. De focus lag daarbij op het ontwerp van wat we Civic Social Media zijn gaan noemen, en die ontwerpende invalshoek heeft ook deze routekaart gekleurd. Specifiek voor deze roadmap zijn aanvullend een tweetal workshops georganiseerd waarin projectpartners en vertegenwoordigers van diverse organisaties zoals Waag, Ypsilon, Rathenau Instituut, KennisCloud en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties input hebben gegeven.

Diverse andere onderzoeksagenda's, manifesten en onderzoeksrapporten hebben ons daarbij geïnspireerd, zoals het werk van Waag rond de [Public Stack](#); de [Tech Radars](#) van de Gemeente Amsterdam; het Rathenau-programma [Inclusieve Sociale Media](#); de [Rathenau-rapporten over het borgen van publieke waarden](#) bij de digitalisering van de samenleving; De WRR-adviezen over [Media en democratie](#) en [AI](#); en het werk van het Commons Netwerk rond [digitale gemeenschapsgoederen](#). Concrete voorbeelden in Nederland vonden we onder meer bij [GebiedOnline](#) en [Openstad](#). In het recente publieke debat vinden we aansluiting bij de activiteiten rond de campagne [Make Socials Social Again](#) en verschillende manifesten en position papers die er zijn verschenen, zoals Bert Huberts Manifest [Big Tech Alternatieven: Wat moet er beter](#). Internationaal is het werk rond [New Public](#), [Decidim](#) en [Pol.is](#) een inspiratiebron geweest, als ook de recente discussies rond de [Euro Stack](#), het Nesta-rapport [Towards public digital infrastructure](#), en het werk van [Open Future](#).

COLOFON & VERANTWOORDING

Onze dank gaat uit naar Mathilde Sanders, José van Dijck, Bart Jacobs, Jan den Besten, Lian Vervoort, Hugo Jacobs, Skip de Mönnink, Geert-Jan Bogaerts, Jantien Borsboom, Robert-Jan Taling, Jan-Jacob Sikkema, Diana Krabbendam, Miriam van der Beemt, Stefan Diehl, Bert Stavenuit, Imke van Wettum, Ilse Eckelhoff, Bram Klun, Derk Molijn, Richard van Montfrans, Andrei Petrutoni, Frank Prins, Toon Toetenel, Michel Vogler, Ingrid Walschots, Marije Doorenbos, Micky van Zeijl, en alle interview- en workshopparticipanten en studenten voor hun bijdragen.

Onderzoeksteam Hogeschool van Amsterdam:
Esther Hammelburg, Jorgen Karskens, Eva Oosterlaken, Harold Pflug, Martijn de Waal

This publication is licensed under the Creative Commons Attribution NonCommercial ShareAlike 4.0 Unported (CC BY-NC-SA 4.0). To view a copy of this license, visit www.creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

www.pubhubs.nl
www.publicspaces.net
www.civicixd.com

<https://civicixdproject.com/civicsocialmedia/>

Illustraties en grafische vormgeving
Eva Oosterlaken en Lianne Siemensma